

Biraz Briç

Ali Nesin

Briç bilir misiniz?

Ortaokulda öğrenmiştim ben brici. Arkadaşlarla okuldan kaçıp kahvede briç oynadığım çok olmuştur. Okul öylesine sıkıcı, öğretmenler öylesine iticiydi ki... Gene de yanlış yapmışım. Yıllar sonra daha iyi anlıyorum.

Lisede okulu daha çok sevdim, brici arada sırada oynadım. Üniversitede de öyle.

Doktora yıllarımda yine merak sardım brice. Önce, benden iki sınıf yukarda bir arkadaşına öğrettim. Çok akıllı bir arkadaştı, hemen kavradı oyunu. Bir hafta sonra evine gittiğimde, evinin briç kitaplarıyla dolup taşıdığını gördüm... Her hafta bir turnuvaya giderdik. Sık sık da derece alırdık. Derece almak pek zor değildi doğrusu, öbür oyuncular genellikle evde tek başlarına sıkılan ev kadınlarıydı. Ne Ali Cengiz oyunları oynardık onlara karşı, ne eğlenirdik... Örneğin, bir gün, kupa kızını gizleyip elimi yanımdaki kadına göstermişim hiç orali değilmişim gibi... Zavallı kadıncağız kupa kızının arkadaşımında olduğunu sanıp empas atmamış ve batmıştı!

Onca eğlenmemize karşın, briç masalarında geçirdiğim o saatlere acıyorum bugün.

Briç arkadaşım doktorasını alıp bir başka üniversitede çalışmaya başladığında, sınıfımdan bir İtalyan arkadaşına öğrettim oyunu. İtalyan arkadaşım da oyuna hemen tutuldu. Onunla da turnuvalara katıldık.

Sonra benim çocuklarım oldu, kendimi işime daha çok kaptırdım ve brici bıraktım. Şimdi kırk yılda bir oynarım. İyi ki de öyle yapmışım. Hiçbir işe yaramayan bir oyundur briç.

Ama benim iki eski briç arkadaşım brici bırakmadılar. Her hafta en az bir iki turnuvaya katılırlar. Hatta, briç turnuvaları için uzak kentlere bile giderler. Bugün ikisi de briçte birer “büyük usta”dır, briçte varılabilecek en üst kademe... Benim gibi bir acemiyle ancak eski arkadaşlarıym diye, yani ayıp olmasın diye briç oynarlar!

İlk briç arkadaşım matematiği briçle birlikte yürütebildi. Bugün, bu arkadaşım hem usta bir briç oyuncusu hem de önemli bir matematikçidir. İkinci briç arkadaşım (İtalyan olanı) hem brici, hem matematiği kaldıramadı ne yazık ki. Matematiği bıraktı. Oysa bizim sınıfın en iyi ikinci öğrencisiydi (birincisi bir Hintliydi) ve biz onun önemli bir matematikçi olacağını sanıyorduk. Bu yüzden kendimi hep suçlarım. Bu arkadaşına briç öğretmeseydim, kimbilir ne teoremler kanıtlayacak, ne ödüller alacaktı.

Tehlikeli bir oyundur briç. İtalyan arkadaşım gene de şanslıymış, poker, rulet, blackjack gibi kumar oyunlarına değil de, biraz daha soylu olan brice kaptırdı kendini.

Briç dört kişiyle ve bildiğimiz 52 kâğıtla oynanır. Oyunculara (tahmin ettiğiniz sırayla) Kuzey, Güney, Doğu, Batı adı verilir. Kuzey’le Güney ve Doğu’yla Batı ortaklırlar, birlikte oynarlar (“partner” denir bunlara.) Yani Kuzey–Güney, Doğu–Batı’ya karşı oynar.

Briçte 52 kâğıt 4 oyuncuya eşit olarak dağıtılır. Demek ki her oyuncuda oyunun başında 13 kâğıt vardır. Eğer Kuzey ve Güney’in ellerinde oyunun başında toplam 9 kupa varsa, geriye kalan 4 kupanın ikisininin Doğu’da, ikisininin Batı’da olma olasılığı kaçtır?

Hesaplayalım.

Doğu ve Batı’ya dağıtılacak 26 kâğıt var. Bu 26 kâğıdın 13’ü Doğu’ya, 13’ü Batı’ya dağıtılacak. Doğu’nun elindeki 13 kâğıdı saptarsak, Batı’nın elindeki 13 kâğıt da saptanmış olacaktır. Dolayısıyla toplam

$$\binom{26}{13}$$

tane olası el (dağılım) vardır. Daha matematiksel bir deyişle, toplam olay sayısı

$$\binom{26}{13}$$

dir.

Bunlardan kaçında kupalar 2-2 dağılmıştır? Bu sayıyı bulalım.

Kupaları oyundan atalım. 26 kâğıdın 4'ü gittiğine göre geriye 22 kâğıt kalmıştır. Bu 22 kâğıdın 11'ini Doğu'ya, 11'ini Batı'ya kaç biçimde dağıtabiliriz? Yukardaki gibi hesaplanır bu da: 4 kupayı

$$\binom{22}{11}$$

değişik biçimde iki oyuncuya dağıtabiliriz.

Şimdi kupaları dağıtacağız. 4 kupanın 2'si Doğu'ya, ikisi Batı'ya gidecek.

$$\binom{4}{2}$$

değişik biçimde kupaları dağıtabiliriz.

Demek ki, kupaların 2-2 dağıldığı

$$\binom{22}{11} \times \binom{4}{2}$$

tane el vardır. Dolayısıyla kupaların 2-2 dağılma olasılığı

$$\frac{\binom{22}{11} \times \binom{4}{2}}{\binom{26}{13}}$$

tür. Bu sayının da kolay bir hesapla,

$$\frac{13 \times 6 \times 3}{23 \times 25} = 0,406956521739130434782608695652174\dots$$

olduğu görülür. Yani kupaların 2-2 dağılma olasılığı aşağı yukarı %40'tır.